

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain 21 ja 209 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain 21 ja 209 §:n muuttamisesta (HE 10/2016 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Erja Werdi, ympäristöministeriö
- palvelujohtaja Harri Juvonen, Suomen ympäristökeskus
- erityisasiantuntija Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- toiminnanjohtaja Pekka Kansanen, Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry
- apulaisjohtaja Mika Rontu, Suomen Vesilaitosyhdistys ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Kuntaliitto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ympäristönsuojelulakia siten, että vesien laadun tutkimiseen liittyvästä kansallisesta hyväksymismenettelystä luovutaan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2016.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kumottavaksi ympäristönsuojelulain 209 §:n 2 momentti, joka koskee pinta- ja pohjaveden sekä ympäristöön johdettavan jäteveden laatuun, sedimenttiin tai vesiliöstiin liittyvien mittausten, testausten, selvitysten ja tutkimusten tekemiseen oikeuttavan toimijan hyväksymismenettelyä.

Valiokunnan mietintö YmVM 7/2016 vp

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Valiokunta korostaa, että hallituksen esityksessä tarkoitettuja hyväksymisiä ei ole enää tehty noin 15 vuoteen. Ympäristönsuojelulain 209 §:n 1 momentin mukaan lain mukaiset mittaukset, testaukset, selvitykset ja tutkimukset on tehtävä pätevästi, luotettavasti ja tarkoituksenmukaisin menetelmin. Tarkkailututkimusten laadun varmistamisessa olennaisessa asemassa ovat vesitutkimusalalla laajalti käytössä olevat akkreditoituneet menetelmät ja sertifioidut toimintajärjestelmät sekä muut standardit ja menetelmät.

Ympäristönsuojelulain 209 §:n 2 momenttina jää edelleen voimaan nykyinen 3 momentti, joka sisältää asetuksenantovaltuuden tarkentavien säännösten antamisesta eri tutkimusaloja varten. Valiokunta korostaa, että laki sisältää näin riittävät yleiset vaatimukset selvitysten ja tutkimusten toteuttamisesta ja mahdollisuuden tarkentavien ja täsmentävien säännösten antamiseksi. Jos tarvetta ilmenee, tulee tarkentavia säännöksiä antaa tiedon luotettavuuden turvaamiseksi.

Valiokunta toteaa vielä, että seurantojen, tarkkailujen, selvitysten ja tutkimusten toteuttamista ohjataan myös valtakunnallisilla ohjeilla, joita tulee tarkistaa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Tulosten kokonaislaadun varmistamiseksi olisi huolehdittava siitä, että laatuvaatimuksia näytteenotosta raportointiin saakka arvioidaan riittävästi ja yhtenäisellä tavalla.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 10/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 31.3.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Satu Hassi vihr
varapuheenjohtaja Silvia Modig vas
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Kai Mykkänen kok
jäsen Riitta Myller sd
jäsen Martti Mölsä ps
jäsen Nasima Razmyar sd

Valiokunnan mietintö YmVM 7/2016 vp

jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

Valiokunnan mietintö YmVM 7/2016 vp
Vastalause

VASTALAUSE

Perustelut

Hallitus esittää, että ympäristönsuojelulakia muutetaan niin, että vesien laadun tarkkailututkimuksiin liittyvästä kansallisesta hyväksymismenettelystä luovutaan. Nykylain mukaan ympäristönsuojelulain mukaiseen luvanvaraiseen toimintaan liittyvää vesien laadun velvoitetarkkailua voi tehdä vain Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) hyväksymä toimija, joka täyttää tietyt edellytykset, jotka koskevat muun muassa tekniikkaa, laatujärjestelmää ja henkilökunnan pätevyyttä. Mikäli esitys toteutuu, velvoitetarkkailusta vastaavan yrityksen osaamisen arvioiminen jää ympäristölupaa vaativaa toimintaa harjoittavan yrityksen vastuulle. Kansainvälisesti katsoen malli on poikkeuksellinen: yleensä tarkkailua hoitavat viranomaiset.

Hallitus perustelee hyväksymismenettelystä luopumista hallitusohjelmaan kirjatulla norminpurkutalkoilla. Esityksessä myös todetaan, että tarkkailututkimusten laatu voidaan riittävällä tavalla varmistaa muun sääntelyn sekä akkreditoitujen menetelmien ja sertifioidujen toimintajärjestelmien kautta. Muulla säätelyllä viitataan esimerkiksi siihen, että ympäristönsuojelulaissa todetaan: "testaukset, selvitykset ja tutkimukset on tehtävä pätevästi, luotettavasti ja tarkoituksenmukaisin menetelmin". Lain kirjaus jää kuitenkin tyhjäksi, mikäli sen sisältöä ei täsmennetä eikä toimeenpanoa valvota.

Hallituksen esityksen mukaan käytäntö on osoittanut, ettei tarkkailututkimusten laadun varmistaminen hyväksymismenettelyn kautta ole välttämätöntä. Ympäristövaliokunnan asiantuntijakuulemisessa 9.3.2016 SYKE on kuitenkin tuonut esiin, että velvoitetarkkailun seurannassa on ilmennyt, että alalla on toimijoita, joiden osaaminen ei ole riittävää. SYKE onkin huolissaan siitä, että hallituksen esitys toteutuessaan vaarantaa mittauksen laadun. Se myös toteaa, että mittauksien tekemistä tavoittelee yhä kirjavampi joukko toimijoita, kun kilpailu alalla on viime vuosina kiristynyt.

Pahimmassa tapauksessa ympäristöluvan edellyttämien mittausten huono laatu voi johtaa ympäristön pilaantumiseen ja siihen, että ympäristöä yli lupaehtojen saastuttavat toimijat saavat jatkaa toimintaansa. Velvoitetarkkailun tietoja käytetään myös muussa ympäristön seurannassa. Tietojen merkitys on SYKEN mukaan kasvanut, kun viranomaisten tekemää seurantaa on vähennetty. Mittaustulosten virheet voivat tällöin vaikuttaa myös esimerkiksi vesistöjen yleisen tilan luokiteluun.

Vesien tarkkailututkimusten laatuvaatimukset eivät ole yrityksille vain toiminnan este, vaan ne helpottavat tarkkailun tekijän kilpailuttamista, kun yritykset voivat luottaa kilpailuttamiensa laboratorioden ammattitaitoon. Tämä takaa myös yritysten oman oikeusturvan.

Näiden syiden vuoksi pidämme tärkeänä, että vesien laadun tarkkailututkimusten laatu ja tekijöiden pätevyys varmistetaan. Se voidaan tehdä määrittelemällä asetuksella mittausten laatuvaatimukset ja mittauksia tekevien toimijoiden pätevyysvaatimukset.

**Valiokunnan mietintö YmVM 7/2016 vp
Vastalause**

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään yksi lausuma. (Vastalauseen lausumaehdotus)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi valmistelemaan esityksen 209 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaista asetusta vesien laadun tarkkailututkimusten laatuvaatimusten ja toimijoiden pätevyysvaatimusten määrittelemiseksi.

Helsingissä 31.3.2016

Satu Hassi vihr
Riitta Myller sd
Katja Taimela sd
Nasima Razmyar sd
Silvia Modig vas